

Aan de leden van de Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie

(i.a.a. de overige statenleden)

drs. L.W. Verhoef

registeraccountant

Kersengaard 13

3962 JR Wijk bij Duurstede

telefoon: 0343-572055 (06-20815670)

e-mail: lwverhoef@hetnet.nl

2003006777

Wijk bij Duurstede, 15 juli 2003

Provinciale Staten van
Provincie Drenthe
Postbus 122
9400 AC Assen

sg jr 26/7

Betreft: Jaarrekening 2002

Het batig saldo over het jaar 2002 bedraagt € 7,7 miljoen

Aldus de suggestie in uw jaarverslag over 2002

Is deze suggestie juist?

Nee, want het saldo is **in werkelijkheid** € 21,5 miljoen!!

Dat scheelt dus € 13,8 miljoen

Boekhoudfraude dus!

Geachte Staten,

Voor u als Provinciale Staten is de jaarrekening van uw provincie een belangrijk document: hiermee legt het college van Gedeputeerde Staten rekening en verantwoording aan u af over het gevoerde (financiële) beheer en verder is de jaarrekening voor u een belangrijk ijkmiddel voor de betrouwbaarheid van de begrotingen 2002 en 2003 en binnenkort de begroting 2004. Op basis van deze begrotingen beslist u over de hoogte van de provinciale belastingen en over het wel of niet doorgaan van belangrijke activiteiten. Ook voor de (geïnteresseerde) burgers is de jaarrekening een belangrijk document: d.m.v. de jaarrekening legt het provinciebestuur aan de burgers rekening en verantwoording af van het gevoerde (financiële) beheer. Het is dus erg belangrijk dat de jaarrekening en de begroting betrouwbare documenten zijn.

Is de jaarrekening 2002 van Drenthe betrouwbaar? Nee!

Ik ben geïnteresseerd in hoe gemeenten en provincies hun jaarrekeningen en begrotingen opmaken. Van die jaarrekeningen en begrotingen klopt, zo is mijn ervaring, in het algemeen niet veel. Ze zitten boordevol hoogst onjuiste en inconsistente informatie en boordevol onzin-teksten. Het zijn daarom in het algemeen hoogst onbetrouwbare documenten. Om die reden is het volstrekt onverantwoord om op basis van deze begrotingen en jaarrekeningen gemeenten en provincies te besturen en daarover verantwoording af te leggen.

Ik heb, zoals eerder de jaarrekening 2000 (zie mijn eerdere brieven aan u), ook de jaarrekening 2002 van uw provincie beoordeeld. Ook uw jaarrekening 2002, zo is mijn conclusie, heeft met een jaarrekening, laat staan met een betrouwbare jaarrekening en dus met een betrouwbaar sturingsmiddel en met een betrouwbaar verantwoordingsverslag, niets

uitstaande. Veel hoogst onjuiste en vooral onbetrouwbare cijfers en onzin-teksten (vooral waar het gaat over reserves, de vermogenspositie, bestemmingsreserves "op kasbasis" en "op verplichtingenbasis", voorzieningen en rente), waarvan de meesten van u, het kan niet anders, ongetwijfeld weinig begrepen zullen hebben. Het is uiteraard jammer van alle moeite die aan de jaarrekening en aan het bestuderen daarvan besteed is.

Ook de jaarrekening 2002 van Drenthe voldoet in de verste verten niet aan de meest elementaire eisen die je aan een jaarrekening mag stellen: op betrouwbare wijze inzicht geven in de omvang van de baten en de lasten en het saldo daarvan, en in de omvang en samenstelling van het vermogen en m.n. van de reserves. Uw jaarrekening voldoet derhalve dus ook in de verste verten niet aan de wettelijke eisen die gesteld worden bij het opmaken en vaststellen van de jaarrekening.

Wat betreft de baten en de lasten en het saldo daarvan, suggereren de rekening en de begeleidende teksten bij uw jaarrekening dat het saldo van de baten en de lasten (overeenkomstig wat in de rekening opgenomen is) een bedrag van € 7,7 miljoen is. Niets is echter minder waar! Bestudering van de jaarrekening leert dat **het saldo van de baten en de lasten in werkelijkheid € 21,5 miljoen is**. En dat is wel iets anders!

Wat mogen de burgers, belastingbetalers en andere belanghebbenden en belangstellenden niet weten?

Het verschil wordt op de eerste plaats veroorzaakt doordat er baten en lasten **buiten** de rekening zijn gelaten. De toelichting bij de balans maakt duidelijk dat **tientallen miljoenen euro's aan baten en lasten buiten de rekening** zijn gelaten. Het betreft tientallen posten.

Omdat dit de niet deskundige lezers - wat de meeste gemeenteraadsleden en andere belanghebbenden en belangstellenden zullen zijn - gemakkelijk ontgaat en hen dus gemakkelijk op het verkeerde been zet, wordt dit door de voor u geldende wettelijke voorschriften, i.c. de zogenoemde Comptabiliteitsvoorschriften (artikel 27), uitdrukkelijk verboden. **Alle** baten en **alle** lasten moeten **in** de rekening worden opgenomen. Als dit, zoals de wet en vaste jurisprudentie uitdrukkelijk voorschrijven, gedaan was, zou de rekening er uiteraard heel anders hebben uitgezien.

Aan de jaarrekening valt wel te zien dat er (delen van) baten en lasten buiten de rekening gelaten zijn, er valt niet of nauwelijks te zien welke baten- en lastenposten het betreft. Dat betekent dat **alle** baten- en lastenposten die in de rekening opgenomen zijn, **verdacht** zijn en **onjuist** kunnen zijn. Dat betekent dat elke vergelijking tussen begrotingscijfers en rekeningcijfers onmogelijk is geworden.

Als uw rekening correct zou zijn opgemaakt, zou de rekening eindigen met het door mij genoemde saldo van € 21,5 miljoen.

Het bedrag van € 21,5 miljoen bereken ik op eenvoudige wijze door het saldo van het eigen vermogen op 31.12.2001 (volgens uw jaarrekening € 98,9 miljoen, na aftrek van de ten onrechte onder de reserves opgenomen "bestemmingsreserves t.b.v. derden" ad € 27,6 miljoen € 71,3 miljoen) af te trekken van het saldo van het eigen vermogen op 31.12.2002 (volgens uw jaarrekening € 105,1 miljoen, na aftrek van de ten onrechte onder de reserves opgenomen "bestemmingsreserves t.b.v. derden" ad € 12,3 miljoen € 92,8 miljoen). Het verschil (i.c. € 21,5 miljoen) is namelijk, hoe je het ook keert of wendt, per definitie gelijk aan het saldo van de (= **alle**) baten en de lasten.

Wanneer u alle baten en lasten in de rekening zou hebben opgenomen, zou deze dus geëindigd zijn met een saldo van € 21,5 miljoen. Dit uiteraard wel onder de veronderstel-

ling dat alle baten en lasten en het eigen vermogen in begin- en eindbalans juist bepaald en weergegeven zijn.

Aan de jaarrekeningen van de meeste gemeenten en provincies en ook aan die van Drenthe valt echter te ontlenen dat veel baten en lasten en het eigen vermogen volstrekt onjuist bepaald en dus onjuist weergegeven zijn.

Aan uw jaarrekening is (ten minste) te ontlenen dat:

- de rentelasten met een bedrag van € 3,3 miljoen te hoog zijn weergegeven, omdat er voor dit bedrag in de rekening fictieve rentelasten zijn opgenomen terzake van niet bestaande schulden.
- onder het eigen vermogen verschillende bedragen voorkomen die in het geheel geen reserves zijn, maar verplichtingen. Hierdoor wordt het eigen vermogen, i.c. de reserves, te hoog en dus verkeerd voorgesteld. Hierdoor worden ook de baten en de lasten die met deze "reserves" samenhangen, geheel verkeerd in de rekening weergegeven. Ten minste geldt dit voor de nog niet bestede geoormerkte rijkssubsidies en diverse tariefsegalisatierekeningen, maar ook voor zoiets als de "Reserve Wachtgelden sociaal-cultureel werk".
- onder de voorzieningen ten minste een voorziening uit hoofde van pensioen- en wachtgeldverplichtingen jegens (oud-)gedeputeerden ontbreekt. Hierdoor wordt het eigen vermogen, i.c. de reserves, te hoog en dus verkeerd voorgesteld.
- onder de verplichtingen (i.c. voorzieningen en schulden) de verplichtingen uit hoofde van vakantiegeld en vakantiedagen ontbreken.

Omdat uw jaarrekening veel belangrijke en wettelijk voorgeschreven (!) toelichtingen op de reserves en op de voorzieningen mist (alleen al om deze reden voldoet de jaarrekening niet aan de geldende wettelijke voorschriften, i.c. de Comptabiliteitsvoorschriften), ontbreekt voldoende mogelijkheid nader te onderzoeken hoe hard het "reservekarakter" van de als reserves gepresenteerde bedragen c.q. "voorzieningskarakter" van de als zodanig gepresenteerde voorzieningen is.

Door deze tekortkomingen in de presentatie van de verplichtingen en het eigen vermogen stelt de jaarrekening ook niet in staat door vermogensvergelijking het werkelijke saldo van de baten en lasten af te lezen. Kortom, aan de jaarrekening is wèl te ontlenen dat het saldo van de baten en de lasten **niet** het gesuggereerde bedrag van € 7,7 miljoen is, maar stelt overigens niet in staat te zien wat dan het saldo van de baten en de lasten wèl is.

Kortom,

ook de jaarrekening 2002 van Drenthe stelt volstrekt niet in staat om een oordeel, laat staan een verantwoord oordeel, te vormen over de financiële positie en over de baten en de lasten en het saldo daarvan. En daar ging het toch in eerste instantie om! De jaarrekening voldoet alleen daarom al niet aan belangrijke wettelijke voorschriften. Dat betekent dat de jaarrekening totaal ongeschikt is als sturings- en verantwoordingsinstrument. Dat betekent dat u bijvoorbeeld de geïnteresseerde burger, maar, naar ik aanneem, ook uzelf, belangrijke informatie onthoudt, informatie waar de burger en uzelf wel degelijk recht op hebben!

Ik denk dat u ervan uit kunt gaan dat ook uw begroting 2003 en binnenkort de begroting 2004 op dezelfde wijze als de jaarrekening zijn opgemaakt en dat u die dus, net zoals uw jaarrekening, maar beter meteen bij het oud papier kunt wegdoen. Wat heb je aan 100-en pagina's volstrekt onbetrouwbare informatie?

Het is volstrekt onverantwoord om met behulp van dit soort begrotingen een provincie te besturen.

Voor u als provinciebestuur hebben bovenstaande constateringën nog een extra bijzonderheid. U kunt er vanuit gaan dat ook de jaarrekeningen en begrotingen van de (meeste) gemeenten in uw provincie, op dezelfde wijze zoals bij u, een volstrekt verkeerd beeld geven van de reserves en van (het saldo van) de baten en de lasten. Deze begrotingen en jaarrekeningen zijn dus totaal ongeschikt voor de provincie (i.c. het college van Gedeputeerde Staten) om financieel toezicht op deze gemeenten uit te oefenen.

Ik denk dat er alle aanleiding is dat u de jaarrekening (en de genoemde begrotingen) volledig laat overmaken en dat de burgers en uzelf een jaarrekening krijgen die wèl betrouwbaar is.

Ten minste heeft de belangstellende burger, maar ook uzelf, recht op een antwoord op de volgende vragen:

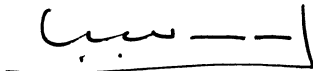
- Wat is het werkelijke saldo van de baten en lasten van de provincie over 2002?
- Wat is de werkelijke omvang van de reserves einde 2002?

In *Vrij Nederland* van 2 maart 2002 werd onder de titel *Gemeenten verbergen miljarden* een overzicht gepubliceerd van de door de 30 grote gemeenten in hun jaarrekeningen 2000 verzwegen miljarden. De 30 grote gemeenten verzwegen ruim f 3,8 miljard. In een dergelijk overzicht over 2002 zal Drenthe voorkomen met een verzwegen bedrag van (per saldo) € 13,8 miljoen.

In *De Telegraaf* van 6 juli 2002 las u *Gemeenten verbloemen eigen financiële situatie. Honderden miljoenen buiten boekhoudingen gehouden*. Drenthe hoort daar dus ook bij.

Uw reactie te vernemen stel ik op prijs.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

L.W. Verhoef